

RDEČI PRAPOR

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10.40 K, za pol leta 5.20 K, za četrt leta 2.60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Reklamacije so poštine proste. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petletna vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin. večkrat po dogovoru.

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

99. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 14. decembra 1907

Leto X.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg št. 3/L.

Sodrug in somišljeniki!

„Rdeči Prapor“ je začel izhajati od 15. oktobra t. l. naprej dvakrat na teden.

Izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrsko kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Kulturni boj.

Debata o Masarykovem predlogu je v državnem zboru zaključena in klerikalcem se je posrečilo, nasuti peska — ne drugim, ampak sebi v oči. Predlog je soglasno sprejet, odnosno odkazan ustavnemu odseku. In klerikalci bi bili zelo srečni, če bi bila s tem vsa stvar končana. Veseli bi bili pa tega konca prav tako tisti liberalni polovičarji, ki bi radi sedeli na dveh stolih in uživali blagoslove z dveh strani.

Toda zadeva je prevažna, da bi se na njo tako hitro pozabilo in da bi mogla ostati brez posledic. Diplomati, ki obračajo svoj plašč po vetru, se zelo motijo, ako mislijo, da je bila to za nje zadnja zadržka in da se bodo iz bodočih tako zofistično izmotali, kakor dr. Rybař, ki se je oglasil za besedo le zato, da govori o Indiji in Koromandiji, v tem ko je Evropa na dnevnem redu. Vprašanje, katero je obsegal Masarykov predlog, je popolnoma različno in ločeno od tistih bolečin, ki jih je slikal poslanec tržaške okolice v imenu jugoslovanskega kluba, in ima veliko širši pomen, kakor slovensko vseučilišče. Kajti če bi se ustanovilo tako univerzo, bi veljalo zanjo Masarykovo vprašanje prav tako, kakor za vsa druga vseučilišča. Da čim več je verjetnosti, da se ustanovi slovensko univerzo, tembolj pereče je vprašanje: Ali bodi slovenska visoka šola pod klerikalnim uplivom ali ne?

Izza debate, ki jo je imela zbornica ta teden, ne more več zaspati gibanje za osvoboditev šolstva, na katero so klerikalci položili svojo težko roko. Zdravljen je zmisel za to živo potrebo in če bi poslanci pozabili nanjo, je še ljudstvo tukaj, ki jih spomni na njih nalogo.

Prvi dokaz, ki ga je podala vseučiliška razprava, je ta, da nastaja v Avstriji za klerikalizem božji mrak. Ne mislimo, da izgine ta struja kakor kafa s površja. Njena organizacija je premočna, da bi mogla hipoma poginiti in njeni sledovi ostanejo še tedaj, ko izgubi klerikalizem ves upliv na javno življenje. Gotovo pa je, da postaja zistem klerikalne vlade za državo nemogoč.

Vprašal je dr. Krek v svojem govoru, kakšnih večjih garancij se more zahtevati za svobodo znanosti, kakor liberalnega naučnega ministra? Dr. Krek je dobro vedel, da je bila ta beseda zelo zofistična. Liberalnih naučnih ministrov je imela Avstrija doslej celo vrsto, pa je vendar prihajal kos za kosom šolstva v klerikalno oblast. Liberalen je bil naučni minister, ki je hotel zoper jasno postaviti prisiliti starše naredbenim potom, da bi morali pošiljati otroke na takozvane verske vaje, in libe-

ralen je bil tisti, ki je razširjal oblast katehetov in župnikov v šoli. Oseba naučnega ministra je zelo slabotna garancija za svobodo vesti in znanosti, če so klerikalni uplivi nanj desetkrat močnejši od svobodomiselnih in če je njegovo ministruvanje odvisno od tega, da zatajuje zakon, ne pa od tega, da ga brani.

Garancij za duševno svobodo ni iskati v prvi vrsti pri vladi, ampak v državnem zboru. Zato je bilo važno, pojasniti vprašanje, ali je večina zbornice svobodomiselnina ali klerikalna.

Tej razjasnitvi so se hoteli klerikalci in njih zavezniki od poljske žlahte do jugoslovanske zveze umakniti, zato so glasovali za Masarykov predlog. Sebe so s tem potolažili, javnosti ne preslepe, da so tako glasovali iz strahu. To mora ostati pribito: Glasovanje klerikalcev minole dni je bilo priznanje strahu. Oni vedo, da nimajo večine in za taka vprašanja tudi ne zadostne podpore. Oni, vladna stranka, ne morejo odločevati v rečeh, ki so jim najbolj pri srcu!

Klerikalni strah pa kaže svobodomiselnim strankam pot, po kateri bodo morali hoditi, polovičarjem pa kaže, da se bodo morali odločiti. Svoboda vesti in znanosti je kardinalna točka vseh svobodomiselnih strank; kolikor koli je med njimi gospodarskih in nacionalnih nasprotij, ta točka jih mora združevati. Čim pa izpoznajo, da so nastale razmere, v katerih je mogoče rešiti tako važno vprašanje, jim je neizogibna dolžnost, da se politično delajo.

In debata o Masarykovem predlogu je v tem oziru popolnoma razjasnila položaj. Noben svobodomislec nima več izgovora. Moč imajo, da postavijo duševno življenje v državi na novo podlago, torej morajo porabiti to dolžnost. Kdor sedaj odpade, je izdajalec.

Priložnost za prijetno dezertacijo je že izgubila. Dr. Krek je izrekel v svojem govoru slutnjo, da je debata o Masarykovi resoluciji samo predigra francoski politiki. Dr. Krek ima dobre oči. Tako je res in da izgine vsak dvom, je profesor Masaryk napovedal predlog, ki bo zahteval ločitev cerkve in države.

Torej — kulturni boj! Francoska groza! Važni dnevi se bližajo in ni je več moči, ki bi jih mogla izbrisati iz koledarja.

Toda — krščanski so bili v debati o Masarykovem predlogu previdni. Kdove, če jim ne ostane kaj te previdnosti še za bodočnost? Kaj bi bilo pametnejše, če je ločitev neizogibna, kakor da glasujejo sami zanjo? Dr. Krek jim je pravzaprav izkrčil pot s svojo besedo, da bi se morali katoličani sami resno lotiti ločitve. Seveda bi bila to zelo neprijetna stvar za klerikalce, ki so doslej vedno trdili, da pride Sodoma in Gomora, čim se loči država od cerkve. In taka ločitev bi imela seveda še druge posledice. Čim bi bila izvedena, se ne bi mogel klerikalizem več upirati reformi zakona, ker mu taka vprašanja ne bi bila nič mar. In doslej so pripovedovali klerikalci, da bi bila posledica ločljivega zakona ta, da bi se ves svet izpremenil v hišo štev. 13. Take lažnjive trditve bi morale potem prenehati in klerikalci bi morali spraviti povsem nov tbn v svoje politične pridige. Ali jim je to mogoče ali ne, morajo odločiti sami. Ampak gotovo je, da bi bila taka taktika najbolj diplomatska.

In najprijetnejša bi bila za liberalce slovenske sorte. Če bi Krek in Žitnik glasovala za ločitev, bi bili Hribarji in Rybaři mahoma rešeni grozne

dileme, ali imajo ostati na podlagi liberalizma ali na podlagi krščanstva. Napram takim liberalcem bi bilo to naravnost delo krščanskega usmiljenja.

Seveda — to bi bilo lepo. Pa vendar, poznavajoč naše klerikalce, mislimo, da bo Bonaventura močnejši od Janeza Evangelista.

Za svobodo znanosti.

V državnem zboru je podal češki realist, profesor dr. Masaryk nujen predlog, ki zahteva od vlad. garancije zoper klerikalne naskoke na vseučilišča. V utemeljitev nujnosti je imel profesor Masaryk obsiren in temeljit govor, ki zasluži pažnjo v vseh, od klerikalizma neodvisnih in za svobodo znanosti zavzetih krogih.

V tem govoru je dejal:

Dr. Lueger je zahteval pokatoličenje, osvojitve vseučilišč. V tem oziru mora postati jasno. Naša vseučilišča so socialno in politično konservativna. Navedel bi Vam lahko več kakor en slučaj. Na dunajskem vseučilišču imamo n. pr. slučaj docenta Luda Hartmanna, o katerem je Mommsen napisal najlepše priporočilne besede. Hartmann je brez konfesije in čeravno je v državnih temeljnih zakonih zajamčena svoboda vere in vesti, ne postane Hartmann profesor. Med moderno znanstvenim modroslovnim svetovnim naziranjem in med tem, kar uči teorija razodetja in filozofija katoliške cerkve, je večno nasprotje. To nasprotje je jasno: Znanost na naših vseučiliščih ima izkušnjo za podlago, pospeševati hoče prepričanje, ona zahteva kritiko in svobodo in vsa znanost priznava zakonitost svetovja, zgodovine, družbe. Nasprotno pa trdi cerkvena teologija, da je njeno izhodišče razodetje, v teoretičnem oziru «sveto pismo», v praktičnem oziru pa čudeži. Če je treba med izobraženimi ljudmi še dokazati, naj Vam navedem indeks Leva XIII. Saj je dosti, opozoriti na imena, ki stoje na indeksu. Vsa imena, ki so na vseučilišču znanstveno in filozofično izobraženim draga, so na indeksu. — Umevno je, da daje tako nepomirno nasprotje med moderno civilizacijo in med cerkvenim naukom najboljšim glavam cerkve opravka in da se poskuša pomirbo. Saj imate v rimski cerkvi sami dva tabora. Oficialni Rim noče priznati teh poizkusov pomirbe. Katoliški reformisti kakor Schell so prišli na indeks. Letos je izšel novi syllabus in nova enciklika, ki jasno kaže, da odklanja Rim vsak poskus glede pobotanja med civilizacijo in cerkvijo. Zlasti novi syllabus se obrača proti pridobitvam novega izpoznanja, psihologije in sociologije, zlasti proti ideji razvoja.

Za vsem klerikalnim gibanjem v Avstriji tiči avstrijska hierarhija, to je pa avstrijska aristokracija v drugi izdaji. Če se hoče osvojiti vseučilišča, moram vprašati, s kakšno pravico in s kakšnimi sredstvi. Ali naj se znanost umakne! Boj zoper cerkveno avtoriteto traja stoletja. Ves moderni svetovni nazor je zaključen zistem. Beseda o intelektualni, umetniški in znanstveni manjvrednosti katolicizma je strokoven izraz katoliških pisateljev.

Klasičen primer poleg Takilovega švindla je sveti Nepomuk. Zgodila se je nesreča, da tega moža nikdar bilo ni. (Popi razgrajajo. Posl. Seliger: Enega samega svetnika se Vam vzame, pa ste že tako razburjeni!) Gospoda moja, Vi niste zmožni, da bi osvojili vseučilišča. Škoda jim lahko napravite, ampak osvojiti je ne morete. Na koncu koncev hočete zopet policijo.

Vi lahko pomnožite v matrike zapisano kršćanstvo, ampak kršćanstva samega ne pospešite. Vsa taka filozofija iz oštarije in teologija iz rotovske kleti nas ne reši.

Ali smo mi brez vere? Tudi o tem hočem nekaj povedati. Na vseh vseučiliščih najdete, čim bolj se razdeljuje znanstveno delo, vedno večje število znanstvenih raziskovalcev, ki se ne pečajo s cerkveno-političnimi in verskimi vprašanji ne direktno, ne indirektno. Poglejte vso moderno literaturo v Avstriji. Navajam Vam Roseggerja. To so iskalci boga. Gospodje še ne slutijo, koliko se mora moderni človek bojevati s svojo srčno krvjo, da doseže v verskem vprašanju moško, pošteno stališče. To je boj dveh svetovnih nazorov, ki traja najmanj od dvanajstega ali trinajstega stoletja. Može dobro katoliškega prepričanja skušajo, najti most, Vi ste pa tisti, ki se bojujete zoper te katoliške može.

Če preiščete ves moderni razvoj, morate priti do prepričanja, da je to, kar zdaj preživljamo, velikansk proces osvoboditve od cerkve, reformacija umetnosti, znanosti, države, potem morale in končno vere same. Mi zahtevamo višjo vero, kakor je Vaša. Vaša cerkvena vera nam ne zadostuje.

Pomanjkljivosti naše moderne šole poznamo od spodaj do zgoraj in hočemo, da se tudi šola reformira. Vaših verskih čustev se nihče ne dotika. Mi zahtevamo svobodo zase, vi pa zagovarjate pocerkvanjenje in mamona cerkve.

Očita se mi, da sem nehvaležen, ker me je v mladosti podpiral katoliški kaplan. Že javno sem konstatiral, da ta podpora ni bila tako velika in ne taka, kakor trdijo gospodje. Glavno je pa, da so tega moža, ki mi je prirastel k srcu, moji nasprotniki pognali v smrt. (Klerikalci kriče). Nisem sovražnik vere, kljub Vašim lažem nisem bil nikdar ateist, ampak sram bi me bilo, govoriti z Vami o svojih verskih čutilih.

Tukaj v zbornici naj se konstatira, ali je večina klerikalna ali protiklerikalna.

Vera, znanost in politika.

V svojem zadnjem govoru v državnem zboru, ko je bil na dnevnem redu nujni predlog profesorja Masaryka zaradi svobode znanosti, je izrekel dr. Krek mnenje, da »socialno-demokratska stranka, ki ima toliko zmisa za praktično življenje, ne ostane trajno protiverska«.

Od take glave, kakršna je Krekova, ki vse-kakor precej nadvisuje navadne klerikalce, pravzaprav ne bi bili pričakovali takih besed. Kajti šef generalnega štaba kranjskih klerikalcev ima pač toliko kritičnega duha, da zna razlikovati, kaj je protiversko in kaj protiklerikalno. Navedena opomba je pravi dokaz, da se tudi dr. Krek ni povzpел do tiste odkritosrčnosti in objektivnosti, ki je lastna močnim, resnicoljubnim iščočim duhovom. Ako bi bilo njegovo resnicoljubje tako močno, kakor je menda obsežno njegovo znanje, tedaj bi bil moral enostavno konstatirati, da socialna demokracija ni protiverska stranka, ni pa »upati«, da »ne ostane protiverska«.

V svojem programu pravi socialna demokracija: Vera je zasebna stvar.

Kdor ne podtika nasprotniku nalašč kaj lažnjivega, mora priznati, da je to jasno. »Če si socialni demokrat, te vežejo naša politična in gospodarska načela; kaj je s tvojo vero, nam pa ni nič mar. Zahtevamo samo — po vsej pravici — da ne vlačiš svoje vere v politiko in ne izkušaj, spravljati politiko v službo svoje vere.« To je povedano z besedami, da je vera zasebna stvar posameznika.

Že vemo, kakšen odgovor dobimo na to. Klerikalci nam bodo navedli toliko in toliko socialistov, ki so rekli, da ne verujejo v papeževo nezmotljivost, v egiptovske čudeže ali pa v ekzistenco hudiča. Kajpada. Tega tudi ni treba tajiti. Ali stvar je povsem logična. Če socialna demokracija ne prepoveduje svojim članom katoličanstva in obiskavanja cerkve, jim tudi nobenega drugega verstva ne sme, ne more in ne sme prepovedovati, pa naj se gre za monizem, za panteizem, za spiritalizem, za materializem ali za karkoli. Če je torej med socialnimi demokrati mnogo takih, ki ne verujejo v katoliške dogme, imajo za to prav tako pravico, kakor katoličani, če verujejo, da se z odpadki lahko doseže nebesko kraljestvo.

To ni nič novega. Tudi klerikalcem, če so količkaj izobraženi, je to že davno znano. Ali s svojega klerikalnega stališča morajo tajiti to dejstvo, ker bi sicer morali odložiti orožje, s katerim se med neizobraženim in nezavednim ljudstvom še dosti opravi. Oni morajo trditi, da je socialna demokracija protiverska, ker s tem odvrčajo razne sloje od socializma.

Socialna demokracija nima potrebe, da bi bila protiverska. Njeni cilji so na tem svetu, v popolnoma realnem svetu in se nikjer ne dotikajo verstva. Vse kaj drugega je pa seveda boj zoper klerikalizem. Glede njega ne more in ne sme socialna demokracija ostati ravnodušna, kajti če bi njemu prepustila polje, bi se morala odreči svojim najvažnejšim nalogam. Klerikalizem ni verstvo, temveč političen zistem in tudi najvernejši katoličani so lahko nasprotniki klerikalizma; celo morali bi biti njegovi nasprotniki. Klerikalizem ne pospešuje nobenega verstva, tudi katoliškega ne. Pač pa mu škoduje in ga ubija.

Klerikalizem je tisti, ki sili z vero v politiko in v znanost. Namen je seveda ta, da bi pridobil sam sebi čim največ moči. Toda stvar je zelo nepredvidna. Dokler ostane vera na svojem lastnem polju, je nedotakljiva. Čim jo pa privlečejo klerikalci v politiko ali na znanstveno polje, jo izroče vsaki kritiki in nimajo pravice, pritoževati se, če je kritika neugodna. Kdor hoče z vero prepričati osvoboditev zatiranih, je sam kriv, če začne zatiranci preiskavati njegovo vero in če pridejo do zaključkov, ki mu niso ugodni. In kdor hoče s svetim pismom pobijati rezultate znanosti, je odgovoren, če vzame znanost sveto pismo v roko in dokaže, da ta knjiga ni to, kar on uči o njej.

Kar uganja klerikalizem z vero, je zloraba. Njej se sme politika prav tako upirati, kakor znanost in naravno je, da se res upira. Vera je dandanes v nevarnosti, o tem ni dvoma. Ampak v nevarnost so jo spravili le tisti, ki bi jo po svojem poklicu morali učiti, varovati in pospeševati. Klerikalizem je napredoval, vera je pa propadala. In čim več je klerikalnega rogoviljenja, tem manj je vere.

Otrok je pa, kdor misli, da se bodo klerikalci spametovali. To je nemogoče. Kajti stremljenje po najvišji moči je notranji zakon klerikalizma. Njemu bode sledil, dokler ne doživi popolnega poraza. Če pade z njimi tudi vera v grob, bode kriv sam.

Razpust hrvatskega sabora.

Zgodilo se je, kar je bilo neizogibno. A zgodilo se je še nekoliko hitreje, nego se je pričakovalo. V četrtek se je sešel hrvatski sabor in v četrtek je bil razpuščen. Boj zoper Hrvate je povsem izgubil ustavno obliko in se je izpremenil v navadno nasilje. Razpust hrvatskega sabora, vsled katerega izgube tudi hrvatski delegatje v ogrskem državnem zboru svoje mandate — to je bilo tisto »zanesljivo« sredstvo, s katerim se je Wekerle bahal, da z njim lahko v enem hipu zatre odpor Hrvatov.

Madjarskemu ministrskemu predsedniku se je slo pač v prvi vrsti za to, da se zagotovi rešitev, odnosno sprejem nagodbe v budimpeštanskem državnem zboru. Temu je bila obstrukcija Hrvatov na poti. Toda ta boj bi se bil moral kmalu končati, kajti hrvatsko obstrukcijo je ubijalo nasilstvo v Budimpešti. Zaraditega ni bilo treba prenašati nasilstva še v Zagreb. Ali Wekerlu se je zadelo, da ima v sebi velike državljanske sposobnosti, da je poklican za stvarnika velike madjarske države in ker je bil že pri delu, ga je mislil končati popolnoma. Ne le zatreti obstrukcijo Hrvatov zoper nagodbo, ampak vsako hrvatsko samostojno politiko sploh.

Wekerle misli, da so na Hrvatskem Khuen Hedervaryjevi časi še mogoči. Pozitivno se ne more tega ne zanikati, ne zatrditi. Ob sedanji volilni pravici je vsa volitev loterijska igra; prav tako je mogoče, da izginejo zadnji sledovi madjaronstva, kakor je tudi mogoče, da pridejo stari intriganti zopet do popolne veljave. Kar je storil Wekerle, oziroma po njegovem nalogu F u č e k - R a k o d c a y, je eksperiment.

Doslej je slo vse po programu, ker ni bilo elementarnega vzroka, da bi se bilo od katere strani kršilo razvoj.

Otvoritev sabora je spremljal imponanten nastop delavskega ljudstva. Socialni demokratje so organizirali velikansko demonstracijo za splošno in

enako volilno pravico in kršćanski socialci, ki so prišli vsled tega sklepa v velikansko zadrego, so se pridružili demonstraciji. Utisk, ki ga je naredila ta demonstracija v mestu, je bil velikansk, pomnožile so ga še priprave boječe policije, ki je zastražila ves Markov trg in še nekatere druge ulice. Zahtevo socialnih demokratov po splošni in enaki volilni pravici je predložila saborskemu predsedniku M e d a k o v i ć u deputacija stranke, katero so vodili poslanci opozicijskih strank.

Demonstrativnega spreveda se je udeležilo 18 do 20.000 oseb in neštete rdeče zastave so vihrale v zraku. Še preden se je sprevod končal, se je odigrala drama v saboru.

Ko je «ban» R a k o d c a y vstopil, je nastal strašen hrušč in od vseh strani so doneli klici «abcug Rakodczay», «dol z banom», «ven z Rakodczajem». Vrišč je trajal toliko časa, da se je prebral reskript, s katerim je Rakodczay imenovan za bana. To je bil signal za nove burne prizore, vsled katerih je predsednik M e d a k o v i ć pretrgal sejo. Ponovili so se pa zopet po drugi otvoritvi. Tedaj je izročil Rakodczay predsedniku drug reskript in vsakdo je vedel: To je razpust. Tako se je zgodilo. Ob silnem viharju je Rakodczay zapustil dvorano.

Znamenje položaja so konjeniške patrolje, ki jahajo po zagrebskih ulicah semintja.

Ugibanje, kaj bo sedaj, je precej neplodno. Ampak nekaj je gotovega v vsej stvari. Demonstracija za volilno pravico je bila pomembna, kajti zahteva po splošni volilni pravici ne more več izginiti z dnevnega reda. Ž njo bo morala računati vlada in javnost.

Strašna rudniška nesreča v Ameriki.

Pretečenega petka se je zgodila v Zapadni Virginiji rudniška nesreča, ki presega po svojem obsegu tudi v Ameriki navadna nezgode. Okroglo 600 rudarjev je našlo smrt v jami Fairmont, ki je last Fairmont Coal Companyje.

Prvo poročilo je pripovedovalo, da je eksplozija prah premoga, vsled česar so bili delavci zasuti. Začetkoma se je govorilo o 425 žrtvah, to število je pa v poznejših poročilih strahovito naraslo.

Iz Monogahela je prišla v soboto sledeča vest: Število ljudi, ki so izgubili pri včerajšnji nesreči življenje, iznaša blizu šeststo. Ravnatelj rudnika je izračunal, da manjka 478 rudarjev. V to pa ni všteti sto dečkov, ki se jih je rabilo za porivanje vozov. Mnogo oseb, ki so se udeležile reševanja, je mrtvih.

V nedeljo se je poročalo iz Novega Yorka: Kolikor se je moglo doslej določiti, iznaša število mrtvih 580. Doslej se je spravilo samo 85 žrtev na dan. Mrliči so tako razmrcvarjeni, da jih ni mogoče izpoznati. Malo številce onih, ki so rešeni, ne more povedati nič natančnega, kako se je nesreča zgodila. Samo to vedo, da je bil ob izhodih grozovit boj, da je pa večina rudarjev poginila vsled vdihavanja zraka, ki je bil poln strupenih plinov. Največji del rudarjev ni dosegel izhodov in je poginil najbrže na mestih dela. Vso noč je bilo sto in sto možkih in žen pri izhodu. Reševanje se vrši zelo počasi, ker je treba skrajno previdno ravnati. Vendar se ona reševalna skupina ni vrnila ter se mora pač tudi njene člane pristeti žrtvam nesreče. Vsled tega je bilo treba za nekaj časa ustaviti reševanje, da se je moglo vpumpati čistega zraka in tako odpraviti nevarnost za reševalce. Zenske in otroci so zasedli klanec in jokajo, da se bi kamen omehčal, pa čakajo, da se spravi mrlič iz jame. Na zmrznjenih tleh je končno zapalo več sto žen in otrok.

Pozneje se je še poročalo:

Eksplozirali so plini na raznih krajih, ki so ločeni drug od drugega obenem, in sicer na obeh straneh reke Monogahela. Takoj na to je bila jama v ognju in vhod vanjo je bil nemogoč. Stoterim delavcem se je posrečila rešitev, drugi pa, približno sedemsto, so zaprti v jami. Zdi se izključeno, da bi bil le še eden živ.

Najprej je eksploziral plin v jami VIII., ki je pa v zvezi z jamo VI., tako da se je požar takoj razširil tja. Potres vsled eksplozije je bil tako močan, da se ga je čutilo na več milj daleč po mestih in vaseh.

Ponesrečenci so večinoma Ogri, Poljaki in Italijani.

Če se sliši, da so se užgali plini, se pri današnji tehniki takoj lahko sodi, da je krivo podjetje, ki iz skopustva ne skrbi za zadostno ventilacijo. Če se je moglo nabrati toliko strupenih plinov, tedaj to pač ni bil več nesrečen slučaj. O ameriškimi kapitalistih je sploh že davno znano, da jim je profit vse, življenje delavcev pa nič.

Zahtevajte
po vsih gostilnah,
kavarnah in
brivnicah

„Rdeči Prapor“

Politični odsevi.

Nujnost nagodbe je bila v torek sklenjena z ogromno večino. Za nujnost so glasovali tudi socialni demokratje in v njih imenu je sodrug dr. Adler razložil nagibe, ki so jih vodili. Odločevati o tako važnem vprašanju kakor je nagodba, ni le dolžnost, ampak je v prvi vrsti pravica. Če se razprave o nagodbi ne konča pravočasno, jo uveljavi vlada po svoji volji, brez ozira na zahteve državnega zbora. To se pa ne sme zgoditi. Parlament mora ostati politični gospodar v državi in zato mora imeti priložnost, da sam reši tako važno vprašanje. Kako o ga reši, to je druga stvar. Za nujnost so socialisti glasovali, da se ne zavlači. Tista peščica poslancev, ki je glasovala zoper nujnost, pa sama ni vedela, kaj da dela. Kajti nagodbe ni mogla preprečiti s tem. Če bi bilo sploh mogoče, vreci jo, bi šlo to le z glasovanjem zoper nagodbo; v ta namen je bilo pa treba omogočiti glasovanje, omogočiti torej tudi razpravo. Zato je bilo ravnanje socialnih demokratov povsem pravilno, ker je izvililo vladi iz rok priložnost, da bi uveljavila nagodbo s § 14, in je dalo parlamentu priložnost, da sam odloči.

V stvarni razpravi o nagodbi je poslanec sodrug dr. Renner razložil, zakaj glasujejo socialni demokratje zoper nagodbo. Kakor vselej, kadar se oglasi ta poslanec za besedo, je slišala zbornica globoko zasnovan govor, kakršnih je v avstrijskem parlamentu malo kdaj slišati. Imenitno je sodrug Renner persifliral ves naš državni aparat za skupne zadeve. Nobenega skupnega zastora nimamo, ki bi reševal take skupne reči. O vojaških vprašanjih odločajo štirje parlamentarni zastopi, ki se nikdar ne snidejo, namreč v Avstriji gosposka zbornica in zbornica poslancev, na Ogrskem, pa tudi, povrh pa še dva odseka, ki se jim pravi delegacije. Pri nas so ravno najvažnejše stvari odtegnjene državnemu zboru. O vojski in o zunanji politiki ne odloča naš parlament. Najprvo, česar potrebujemo, je to, da uredimo doma svoje razmere potom narodne avtonomije. Nagodba ne reši državnopravnih vprašanj in zato ne more zadostovati socialnim demokratom. Pozdraviti je le to, da je vsaj načeloma izrečena samostalnost obeh držav. Druga je pa stvar z gospodarskim vprašanjem. V celi prvi polovici zadnjega stoletja so Madžari zahtevali skupno gospodarsko področje, sedaj pa zahtevajo gospodarsko ločitev. Nagodba dela kapitalistom in veleagrarcem velike neopravičene koncesije, delavstvu pa nič. — Zato morajo socialni demokratje odkloniti to nagodbo.

Boris Sarafov in Garvanov, slovita vodja bolgarsko-makedonskega gibanja, sta bila v noči od 11. na 12. decembra ustreljena z revolverjem. Ustrelil ju je baje makedonski četovodja Panica. Oba, zlasti prvi je bil tudi v zapadno-evropskem smislu izobražen mož. Vendar v makedonskem gibanju zaradi tega ni pričakovati posebnih preobratov, niti v dobrem, niti v slabem smislu. Je pač tako, preko oseb gre razvoj svojo pot.

Shodi.

Pulj. V nedeljo, 15. decembra, ob 3. popoldne bode shod jugoslovanske socialno-demokratske stranke v drugem okraju mesta Via Lisiano. Dnevni red: Draginja živil.

Pulj. Za četrtek, dne 5. decembra napovedani ljudski shod proti podrazenju živil se je vršil v veliki dvorani «Arco Romano», ker gledališče tega dne ni bilo prosto. Dvorana je bila tako natlačena ljudstva, da se ni bilo mogoče geniti. V tem je videti dvojni dokaz, da je padla draginja že z vso neznosno težo na delavstvo in da je moč socializma v Pulju ne le nezlomljena, kakor bi nasprotniki radi natvezili svetu, ampak da čimdalje narasča. Predsedoval je shodu sodrug Lirusi. Prvi je poročal poslanec Pagnini iz Trsta, ki je skoraj dve uri obširno razpravljal o predlogih socialno-demokratskih poslancev v državnem zboru. Zlasti se je kritično pečal z govorom poljedelskega ministra Ebenhocha ter je zbilal demagogijo krščanskih socialcev, ki se vedno hlinijo, da so prijatelji delavcev in malih kmetov, pa izdajo oba, čim je čas, da bi lahko z dejanjem dokazali svojo ljubezen. Končal je z apelom, naj bo delavstvo pripravljeno na vsak boj, če ga bo treba, ter je predložil primerno ostro resolucijo. Potem sta govorila sodrug Petejan v slovenskem in sodrug Sonta v nemškem jeziku. Resolucija je bila soglasno sprejeta. Po shodu je bila velika demonstracija v mestu, ki je trajala do polnoči.

Zagorje ob Savi. V Müllerjevi gostilni je bil v nedeljo, 8. t. m., ob 3. popoldne ljudski shod z dnevnim redom: Draginja v parlamentu in klerikalci. Udeležba je bila tako velika, da so bili vsi prostori natlačeni do zadnjega kotička. Zborovalce je pozdravil sodrug Čobal, ki je v kratko označil pomen shoda. Po izvolitvi predsedništva je dal predsednik, sodrug Peterlin, besedo poročevalcu sodrugu E. Kristanu. Govornik je pojasnil razloge, ki povzročajo v kapitalistični družbi takorekoč stalno draginjo, potem pa je razložil vzroke sedanje izvanredne, v razmerah nikakor ne opravičene draginje. Poročal je o akciji socialno-demokratskih poslancev v parlamentu in je pokazal, kakšna razlika je bila med nujnimi predlogi socialnih demokratov in med onimi praznimi nujnimi predlogi,

ki so jih podajali drugi poslanci ob začetku zasedanja iz proste demagogije. Potem je objektivno referiral o protiljudski taktiki krščanskih socialcev, ki so začetkoma podpirali vse brezmiselne nujne predloge nemških radikalcev in drugih demagogov, glasovali so pa zoper nujnost predlogov, s katerimi bi se bilo dalo res kaj opraviti zoper draginjo. Posvetil je na ves položaj v parlamentu, ki ga karakterizira vstop krščanskih socialcev v ministristvo, kritiziral je vedenje slovenskih klerikalcev, pa tudi slovenskih liberalcev, ki so kakor muha brez glave, in dokazal, da je taktika klerikalcev sovražna ne le industrialnemu delavstvu, temveč tudi slovenskemu kmetu, ki ni veleposestnik. — Sodrug Čobal je dalje izvajal nekatere misli prvega govornika in je pozval sodruga, naj skrbe z vso vneto za razširjanje socialno-demokratskega časopisa in socialno-demokratske literature sploh, da se ljudstvo pouči o resnici, katero mu nasprotniško časopisje sistematično zakriva in preobrača. Ko je omenil še nekatere organizacijske zadeve, je predsednik, ker se nihče več ni oglasil za besedo, zaključil imenitni shod.

Umetnost in književnost.

Delavski žepni koledar za leto 1908, ki je izšel v založbi «Naših zapiskov», zasluži, da ga sodrugi kar najbolj razširjajo. Urejen je tako praktično, da se od take žepne knjižice res ne more več zahtevati. Poleg raznovrstnih podatkov, ki jih redno nahajamo v delavskem koledarju, obsega letošnji popis vseh socialno-demokratskih poslancev in nekaterih slike. Posebno hvale vreden je poučni del, ki obsega članke razne vsebine, katere pa bodo delavci gotovo vse z veseljem pozdravili. Pri nas, kjer je socialistična literatura še slabo razvita, so taki članki v koledarju posebno umestni. Na prvem mestu najdemo tu zelo popularno pisano razpravo pod naslovom «Država — ustava». Koristna je delavcem, ki čitajo politične časopise, ki zahajajo na socialistične shode, sploh ki se zanimajo za politiko in sodelujejo v njej, pa vendar nimajo pravega pouka o najprvotnejših političnih pojmih. Kakor pa za politično, tako je važen za strokovno in zadržno delo drugi članek z naslovom «Stranka in strokovne organizacije v Avstriji». Vsem sodrugom priporočamo, naj ga dobro čitajo in naj tudi izvajajo posledice iz njegovega nauka — postanejo naj pridni agitatorji, da čimbolj okrepijo svoje organizacije. Kako važen je pouk «Kako se je treba varovati legarja», nam menda ni treba posebej omenjati. Prav umesten je članek «Kaj nočemo in kaj hočemo», ki razpršuje nekatere navadne predsodke o socialno-demokratski stranki. Sestavek «Svobodna šola in ločitev zakona» je aktualen. Klerikalci krošnjarijo s tema točkama socialno-demokratskega programa posebno na kmetih in zmerjajo, kakor da bi hoteli socialisti kar poživinčiti ljudstvo. Kdor se hoče o stvari tako informirati, da bo lahko pobijal klerikalne laži, mu bo članek prav v prid. Za železničarje je pa važen sestavek v «Stanovsko-zadružni zavarovalnici avstrijskih železnic» zoper nezgode. Kako potrebno je, da pozna te določbe, vé pač vsak železničar.

Iz stranke.

Pulj. Shod pristasev jugoslovanske socialno-demokratske stranke se je vršil v nedeljo, 8. t. m. dopoldne, ob veliki udeležbi članov s sledečim dnevnim redom: 1. Poročila. 2. Nadomestna volitev v politični odbor. 3. «Rdeči Prapor». 4. Kongres istrskih slov. socialistov. Sodrug Petejan je na kratko poročal o delovanju stranke, izza kar se je v Pulju organizirala. Shod je vzel poročilo soglasno na znanje in je izrekel političnemu odboru svoje priznanje.

V politični odbor sta bila izvoljena namesto umrlega sodruga Pavešiča in namesto drugega člana, ki je odpotoval, sodruga Matija Sidnak in I. Derenčinović.

Temeljita razprava se je razvila o tretji točki dnevnega reda. Vsi govorniki, ki so se oglasali, so razmotrivali sredstva, s katerimi bi se moglo najbolj uspešno razširjati «Rdeči Prapor» med slovenskim delavstvom v Istri. — Na predlog sodruga Korljona se je sklenilo, imenovati zaupnike kolporterje po vseh centrih, kjer prebivajo slovenski delavci. Vsak teh zaupnikov se mora zavezati, da razpeča čim največ izvodov lista. Da dobe tudi nasprotniki priložnost kupovati list, se je sklenilo, vpeljati prodajo po vseh glavnih tobakarnah. Nadalje je bilo sklenjeno, vpeljati list z novim letom v vse kavarne, v katere zahajajo Slovenci, pa če bi bilo treba, nastopiti tudi z bojkotom. Ta sklep velja tudi za hrvatsko glasilo «Slobodna Rijeka».

Končno je shod razpravljal o pripravah za deželni kongres, ki bode v nedeljo, 22. decembra. S tem se je zaključil shod s čvrstim namenom vseh delegatov, da se mora začeti z novim letom tudi novo in intenzivnejše delo za korist slovenskega proletariata v Istri.

Domače stvari.

Slovenski delavci v Ameriki so sklenili, izpremeniti svoj dosedanji mesečnik «Proletarec» v tednik. Želimo sodrugom v Ameriki, da bi se jim

to čim prej posrečilo in da bi jim list dobro uspeval v korist zapuščenega slovenskega delavstva onkraj velike luže.

Srbsko-pravoslavna narodnost je našla «Slovenija» v Bosni. Doslej je mislil ves svet, da obstoji srbsko-pravoslavna cerkev, narodnost pa da je enostavno srbska. No «Slovenija» nas preseneti prihodnjic morda s slovensko-katoliško narodnostjo.

Iz Amerike smo dobili dva dopisa, ki potrjujejo, da ondodna kriza res ni prazna beseda, ampak grozna katastrofa za delavce, ki izgubljajo prav sedaj, v najhujšem času, delo. V Chicagu je že blizu 100.000 delavcev brez dela. Kdor le more, hiti nazaj v Evropo. Toda mnogo jih je, ki tudi tega ne morejo in njih položaj je naravnost obupen. Tudi oficijelno poročilo pravi, da je izseljevanje v Ameriko sedaj skrajno nevarno, ker je skoraj gotovo, da zabrede tam vsak izseljenec v gotovo bedo. Delavcev, ki bi se radi vrnili v Evropo, je toliko, da se ladij ni dovolj.

Zveza z Nemci straši zopet pri liberalcih in pri klerikalcih. Očitajo jo drug drugemu. «Slovenec» pripoveduje o podpisu Ivana Hribarja na slovensko-nemški pogodbi, «Slov. Narod» pa trka po klerikalno-nemški zvezi za deželni zbor. Človek, ki verjame obema, prihaja v čudno zagato. Kajti če bi oba govorila resnico, bi bilo tako, da so liberalci in klerikalci zvezani z Nemci, pa tudi sočasno tako, da niso z njimi združeni ne liberalci, ne klerikalci. Ampak to vzajemno očitavanje je vendar smešno. Kajti kar ena stranka stori, če ji je koristno, tega pač ne bi smela šteti drugi v greh. Gotovo je pa, da so imeli že oboje pakt z Nemci, vsak ob svojem času. In če je to tako znano, da se vrabcem že ne ljubi več čivkati tega, tedaj je neslano, govoriti o takih zvezah še kakor o velikanskih pregrehah. Resnica je vendar taka, da se združijo eni in drugi tudi s hudicem, če jim kaže in če hudič hoče zvezo. In prav tako je mogoče, da puste danes ali jutri eni in drugi svoje zavezničke na cedilu, pa se združijo med seboj. Če je taka zveza dovoljena na Jesenicah, čemu pa ne v Ljubljani? Taka je vendar od nekdanjega politika buržoazije. Zakaj naj bi bila v Ljubljani drugačna?

Obrtno državno šolo in železniško delavnico dobi baje Ljubljana. To bi bilo čisto prav in še nam večnim nezadovoljnjem je vseč. Vendar so Ljubljančani v veliki zadregi; kajti čim dalje bolj premišlujejo, tem manj vedo, komu se imajo zahvaliti za to lepo obljubo. Hribar pripisuje zaslugo sebi, Sušteršič pa sebi. Če bi bilo vsaj to resnično, da ne ostane obljuba — prazna obljuba. Kar se pa tiče zasluge, bi se nam zdelo, da ne bo nič večja, če si trkata obe stranki prevzetno po prsih. Včasih so mislili volilci, da imajo poslanci tudi dolžnosti, ne pa le pravico do centov kadila.

Za nostrificiranje izpitov na zagrebškem vseučilišču se poteguje «Slovenski klub» na Dunaju. Pa ne, da bi se bili gospodje naučili, misliti tako kakor mi, da bi to slovenskim dijakom desetkrat več koristilo, kakor pa slovensko vseučilišče v Ljubljani?

Svojo pravo barvo pokazuje na jeziku s samim medom pomazana, znotraj pa samega strupa polna ljubljenska vseh mehkužno-sladkih slogašev, tržaška duhoverna «Edinost» spričo stavke težakov. Ž njo vred seveda «Narodna organizacija» političnega štreberčka in nevednega doktorčka Mandička. Da je «organizacija» ustanovljena samo zato, ker bi Mandičku disal kak mandatek, pa zato, da bi škodovala delavstvu in tlačnila kapitalistom, smo vedeli od vsega začetka. Ampak sami ne bi bili verjeli, da bo to slovensko Klofacijanstvo tako hitro pokazalo svojo pravo barvo. — Branijo se očitavanja, da so krumirski Seveda organizacija, v kateri stoji znani stavkokazi na prvih mestih, se bo vedno branila tega očitavanja, kar pa prav nič ne dokazuje, da ne bi bili res stavkokazi. Kaj pomeni to pri zavednih delavcih, to čutijo seveda samo zavedni delavci. Dyoživčna «Edinost» rabi že vso tisto farizejsko-jezuitično terminologijo, ki jo poznamo iz «Deutsches Volksblatta», «Reichsposte» in podobnih kunj; govoriči o «svobodi dela», pripovedujejo z notranjo zadovoljnostjo, kako brani policija stavkokaze in tolmači seveda tudi krumirstvo tako, kakor je ravno njeni krumirski «organizaciji» v prid. Ne pové pa, da stavke niso sklenili nikakršni «generali» ampak delavci sami in da to, ker ugauja Mandič-Jakličeva «organizacija», ni naperjeno zoper «socialistične generale», temveč zoper tovariše-delavce, ki so v boju. Socialnim demokratom se je že dostikrat primerilo, da so iz teh tihih vzrokov, ne pa iz takih, ki jih navaja hinavsko-patetična «Edinost», smatrali kakšno stavko za nepriporočljivo. A če je taka večina delavcev sama sklenila stavko, tedaj niso hodili kazit stavke, niso hodili pomagat kapitalistom. Vse to pa sedaj dela čedna «Narodna organizacija». Vsega tega ne spravi s sveta ne «Edinost» ne Mandiči. Nikoli se ne izbriše resnice, da je «Narodna delavska (!) organizacija» izdala delavske interese, da je bojujoče tovariše zahrbtno napadla, da je olajševala stališče kapitalistov, da je izvršila infamno Judežvo delo. In če bi slišali, da so jo kapitalisti plačali za to, se ne bi nič čudili.

V Gorici nameravajo slovenski trgovski sodrugniki ustanoviti svoje društvo, katero bode v zvezi z društvom slovenskih trgovskih sodrugnikov v Kranju. Pozdravljamo to vest in želimo obilo uspeha.

Socialni pregled.

Reforma rudarskega zavarovanja.

Odsek delavskega sveta za zavarovanje delavcev je končal svoje posvetovanje o nameravani vladni reformi glede delavskega zavarovanja ter je dne 9. t. m. predložil svoje predloge plenarni seji delavskega sveta.

Za danes se zmenimo o onem delu predlogov, ki se tiče bratovskih skladnic, odnosno rudarskega zavarovanja.

Program vlade priporoča prevzete bratovskih skladnic na sledeč način:

1. Provizijske blagajne naj seločijo od oddelka bolniških blagajn.

2. Provizijske blagajne obstoje nadalje kot doplačilne blagajne v smislu § 923. Vlada si pridržuje poseben zakon o prevzetju.

3. Zavarovanje rudarjev zoper nezgode se združi s teritorialnimi splošnimi zavarovalnicami.

4. Z bratovskimi skladnicami se ravna kakor s prometnimi bolniškimi blagajnami; vezane pa niso na najmanjše število 500 udov.

Delavski zavarovalni odsek je sklenil glede bratovskih skladnic in je predložil plenarni seji delavskega sveta sledeče sklepe:

1. Rudarje se ima glede bolezni zavarovati v enotni blagajni; če ne bi prišlo do enotne blagajne, se ima uravnati bolniško zavarovanje rudarjev tako, kakor v drugih industrijah. Najmanjše število članov mora torej iznašati 500.

2. Zoper nezgode se ima zavarovati rudarje pri splošnih teritorialnih zavarovalnicah.

3. Glede obnemoglosti in starostnega zavarovanja velja:

a) Rudarja, ki vstopi, ko je zakon že veljaven, se ima zavarovati izključno pri splošnih teritorialnih zavarovalnicah.

b) Za že zavarovane rudarje se ima ohraniti bratovske skladnice v zmislu sedanjih pravil in se jih ima združiti v teritorialne zveze.

c) Z ustanovitvijo zavarovalnic za obnemoglost se ima dovoliti državno doplačevanje za vse one rudarje, ki pridejo v provizijo pred pretekom karenčne dobe.

d) Izstopivšim rudarjem naj se omogoči obvarovanje pravic vdov in sirot.

Proti tem sklepom delavskega sveta je pa rudniški svetnik dr. Avgust Fillinger iz Moravske Ostrave vložil minoritetni votum (predlog manjšine), ki obsega sledeče:

1. Obvelja naj skupna organizacija bratovskih skladnic za vse tri zavarovalne panoge in priporoča se, urediti vse zavarovanje rudarjev na strokovno združni podlagi, tako da se združi obstoječe provizijske in bolniške blagajne bratovskih skladnic v velike zveze, ki imajo lahko vzajemne stike. Organizacijo je misliti na ta način, da se doda provizijskemu in bolniškemu skladu bratovskih skladnic, v katere vplačujejo delavci in podjetniki enake dele, se tretji sklad, ki ga vzdržujejo podjetniki sami, in sicer blagajna za zavarovanje zoper nezgode. V prid tej blagajni naj se izloči iz sedanjega provizijskega sklada tisti del, ki služi za zavarovanje zoper nezgode. Vse tri blagajne naj upravlja iz enakih delov podjetniških in delavskih zastopnikov sestavljen odbor pod nadzorstvom rudniške oblasti. Vlada bi imela izdati primerne določbe glede načelnikov in blagajniških funkcionarjev, da zavaruje državi primeren upliv na upravo.

2. Provizijske blagajne bratovskih skladnic bi imele stopiti s splošnimi državnimi zavarovalnicami zoper obnemoglost in starost v nekako obratno zavarovalno razmerje, to se pravi, pridobiti bi morale tam za vsakega posameznega člana pravico do rente in do državnega doplačila. Doneske v provizijsko blagajno bi se pa moralo slejkoprej odmeriti zavarovalno-tehnično na podlagi vstopne starosti.

3. Stroške za bolniško blagajno bi se moralo enako razdeliti med člane in podjetnike. Če bi se še z boljšim gospodarstvom, zlasti s strožjo bolniško kontrolo posrečilo, prihraniti neopravičene izdatke, tedaj ne bi bilo ugovarjati, da bi se po primeru nemških rudniških društev (Knappschaftsvereine) in predpostavljaje trajno bivanje v blagajniškem okraju dovolilo tudi obnemoglim rudarjem prosto zdravniško pomoč in zdravila, prav tako tudi zdravniško pomoč ženam, vdovam in njih otrokom, odnosno sirotam do 15. leta (po zavarovanih udih in po invalidih). Vplačevalo naj bi se v bolniško blagajno po plačilnih razredih, ki bi odgovarjali sedaj v rudnistvu navadnim 12 do 14

kategorijam. Bolniščino naj bi se odmerilo približno s 60 odstotki zaslužka.

4. Kar se tiče zavarovanja zoper nezgode, čegar stroške bi morali pokrivati podjetniki sami, bi bilo tudi priporočljiva porazdelba, namesto sistema kapitalnega pokrivanja. Podjetniki bi rajši prevzeli neko garancijo za dolžnosti blagajne, kakor da bi neprenehoma dodajali kapitalije za te svrhe.

Rente za nezgode bi bilo po delomični ali popolni nezmožnosti za delo vsled nezgode odmeriti na podlagi letnega zaslužka dotične kategorije, v katero je bil član uvrščen za bolniško zavarovanje; tudi tukaj bi se moralo po vzoru nemških rudniških strokovnih zadrug odračunati tiste zneske, do katerih ima ponesrečenec pravico iz provizijske blagajne.

Centralni rezervni sklad bi se moralo ohraniti in upravljati kakor doslej in naj bi služil kot vzvratno zavarovanje za zavarovanje bratovskih skladnic zoper nezgode v slučaju mnogoštevilnega ponesrečenja.

Ta predlog utemeljuje gosp. dr. Fillinger na sledeči način:

Bratovske skladnice so sedaj edini v Avstriji na postavni podlagi obstoječi zavarovalni zavodi, ki že od nekdanj zagotavljajo zavarovanje, katero se zahteva z reformnim programom tudi za plačilne delavce v industriji, v obrti i. t. d. Dajejo celo več, kakor načrt reforme, ker se izplačuje v bratovskih skladnicah vdovam in sirotam, zavarovanih udov rente, ne pa odpravnin, kakor misli načrt vlade.

Ze ta okolščina zagovarja, da se ohrani bratovske skladnice glede zavarovanja rudarjev za starost in obnemoglost. Ne more se pač misliti na to, da bi se rudarjev za bodočnost poslabšalo zavarovanje; ohraniti bratovske skladnice samo za zavarovanje družin, kakor misli predlog odseka, pa nima iz različnih razlogov nič upanja, da se ga uresniči. Pa tudi iz drugih, zlasti iz tehničnih razlogov sem prisiljen, nastopiti za to, da se ohrani bratovske skladnice za vse tri panoge zavarovanja v interesu rudarjev (?) in podjetnikov (aha!). Kajti rudarsko delo se razlikuje glede najpogostejših bolezni, vzrokov obnemoglosti in nesreč tako posebno od dela v industriji, obrti in poljedelstvu, da je posebno, tem lastnostim primerno zavarovanje rudarjev po mojem mnenju nujno potrebno...

Če pa delavski svet ne bi sprejel tega nasveta v celosti, pa priporoča dr. Fillinger, naj se vsaj zavarovanja rudarjev zoper nezgode ne združi s splošnimi teritorialnimi zavarovalnicami, ampak naj se uredi posebno zavarovanje rudarjev na strokovno združni podlagi.

Dr. Fillinger govori tukaj v imenu podjetnikov in bi rad varoval njih interese. Oni žele, da bi ostale bratovske skladnice, ki so postale že prava sramota za socialne razmere v Avstriji. Le še bolj bi jih rad dobili v pest in dr. Fillinger zahteva, da bi postala pravica zavarovanih rudarjev glede uprave svojega zavoda povsem prazna. Rudarji sami so se že dostikrat izrekli zoper bratovske skladnice in ostanejo tudi sedaj pri svoji sodbi. Ampak pripravljani morajo biti na to, da bo treba tudi boja, če hočejo zmagati.

Delavski žepni koledar za leto 1908 je ravnokar izšel.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Pri manjših naročilih se pošilja denar naprej, drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naroča se pri upravništvu «Rdečega Prapora», kamor se pošilja tudi denar.

Upravništvo.

Kaj bi si dolgo glavo belil

teta ima, česar potrebuje, dragih daril pa ne morem kupovati. Fayeve prave Sodener mineralne pastile pa jo bodo razveselile, te je preizkusila in se jej dopadajo. S pol tuceta škatljic se jej prikupim in si bom v svesti, da sem jej dobro ustregel. — Fayeve prave Sodener mineralne pastile se kupujejo v vsaki lekarni, v drogeriji in v trgovinah z rudniškimi vodami po K 1-25 škatljica.

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:

W. Th. Guntzert,
Dunaj IV., Grosse Neugasse 27.

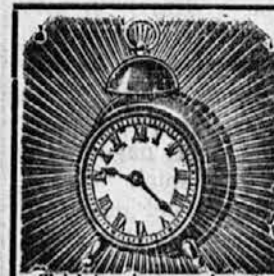
Sprejemem takoj

mizarske pomočnike

stalno delo.

3-2

Josip Lampret,
mizarska delavnica s stroji v Šoštanju pri Celju.

Budilka s svetečo 12-8 številščino.

Z enim zvoncem navadna K	2'40
Z dvema zvoncema	3'—
S svetečo številščino	3'20
Znamka J. Prima	4'—
Budilka za železničarje	5'—
Budilka z bronastimi zvončki in bitjem	6'—
Budilka z godbo	10'—

Tri leta pisмено jamstvo. Ako ne ugaja, se denar vrne, pošilja proti povzetju **Maks Böhnel** Dunaj IV. Margarethenstr. 27. Zahtevajte moj cenovnik s 5000 podobami zastonj in poštnine prosto.

Razprodaja.

4 pare čevljev za 6 kron.

Po nakupu velike množine čevljev se oddajo čevlji kratek čas po sramotno nizki ceni, 1 par moških in 1 par ženskih čevljev z nabitimi močnimi podplati, nadalje 1 par moških in 1 par ženskih modnih čevljev, vsi 4 pari stanejo samo 6 kron. Razpošilja se po povzetju. Zamenja dovoljena. Ako blago ne ugaja, se denar vrne.

D. Kessler, Krakov 63/8.

KAVARNA

'Unione'

preje, Tedesco' v Trstu

se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Vsaka ponaredba in ponatis je kaznjivo.

Edino pravi

Thierrjev balzam

le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K. 52-43

Thierrjevo centifolijino mazilo

proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka K 3-60. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar.

Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdanj sloveči.

Naročila se naj naslovljajo na:

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogški Slatini

Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pisem zastonj in frank.

Ne kupite nobene ure

dokler niste videli mojega velikega cenovnika. 3 leta pisμένο jamstvo, za blago, ki ne ugaja se denar vrne. Pošilja proti povzetju.

Zaloga ur in zlatnine
Maks Böhnel, Dunaj VI.
Margaretenstrasse 27.
sodno zaprišečeni centelji in izvedeneč.
Zahtevajte zastonj in poštnine prosto veliki cenovnik s podobami, 12-8

Dobite:

Nikelasto Roskopf ura	K 3'—
Srebrna Roskopf ura	6'—
Z dvojnimi platiščem	8'—
S trojnimi srebrnim	10'—
Ploške jeklene ure	7'—
Roskopf za železničarje	7'—
Prave Omega'	17'—
Srebr. oklepne verižice	2'—
14 kar. zlate ure	19'—
14 " " verižice	20'—
14 kar. zlate prstane	K 4'—
Stenske ure	7'—
Z bitjem na brn. zvoncu	10'—
Z godbo	12'—
Ure s kukavico	5'—
Kuhin. ure, gredo 8 dni	6'—
Budilke, 1 zvoncu	2'40
Z dvema zvoncema	3'—
S svetečo številščino	3'20
Budilka z bitjem na bronasti zvoncu	6'—

Prva domača slovenska pivovarna G. Auerjevih dedičev

60 v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12

pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje novo varjeno, priznano izborno pivo v sodnih in steklenicah.

Ustanovljeno leta 1856.

Številka telefona 210.